

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและสำคัญของปัญหา

ตลอดระยะเวลาหกทศวรรษที่ผ่านมา นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติ ย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่ปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าในพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจนานัปการที่ได้ทรงบำเพ็ญสร้างความสำเร็จแก่พสกนิกรชาวไทย ทั้งยังทรงดำรงไว้ซึ่ง “ธรรม” ทั้งปวง ทรงเปรียบประดุจแสงสว่างที่คอยส่องนำทางการพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนมาโดยตลอด ด้วยมีพระปณิธานอันแกร่งกล้าที่จะเสียสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์เพื่อพสกนิกรชาวไทย สมดังที่ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการเป็นพระราชสัจยาริษฐานที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นอกจากนี้ พระองค์ท่านยังพระราชทานคำสอนและทรงคิดค้นรูปแบบกระบวนการพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ยึดหลักผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน และภูมิสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคและท้องถิ่น ทั้งพระราชทาน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นแนวปฏิบัติตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐในการพัฒนา และบริหารประเทศ (คลังปัญญาไทย, 2551)

จากกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นี้เอง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์สู่ความพอเพียงเอาไว้ 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ คน ชุมชน โครงสร้างเศรษฐกิจ การจัดการทรัพยากร และการสร้างธรรมาภิบาล ทุกภาคส่วนจึงได้ให้ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาแบบยั่งยืนมาเป็นแนวปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน มุ่งสู่ “สังคมที่มีความสุขแบบยั่งยืน”

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์แรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) เป็นการมุ่งพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาคน ทั้งในมิติของจริยธรรม และมิติของความรู้ มุ่งสู่ “สังคมที่มีความสุขแบบยั่งยืน” โดยนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ทั้งการเร่งการปฏิรูปการศึกษา ขยายรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งการ “เรียนให้รู้”

การพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่กับการพัฒนาด้านจิตใจ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมฐานความรู้ และเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) นี้เอง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษาเอาไว้ โดยมุ่งขยายโอกาสทางการศึกษา อำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กและเยาวชนไทยทุกคน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ โดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางให้เรียนอย่างมีความสุข และเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด เพราะการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพนั้น ต้องยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาได้เรียนอย่างมีความสุข ให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการและสภาวะของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม และสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 หมวด 4 ได้ระบุ แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดการเรียนรู้ ข้อ 4 ดังนี้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ทั้งปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกสาระการเรียนรู้ และในมาตรา 27 วรรคสอง ระบุว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้ในมาตรา 29 ได้ระบุให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2542)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ดังกล่าวนี้ ได้เปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ อีกทั้งยังให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับทางสถานศึกษาในการกำหนดเนื้อหาสาระในส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน นั้น ๆ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จัดเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีภารกิจสำคัญ คือมุ่งเน้นทางการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่ชุมชน ดังนั้น การวิจัย การบูรณาการ การสอน และการบริการวิชาการแก่ชุมชน โดยผ่านรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในแต่ละ

หลักสูตรของแต่ละคณะนั้น จะเป็นกลไกขับเคลื่อนให้องค์ประกอบและระบบการทำงานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรทางด้านสาขาวิชานิเทศศาสตร์มาเป็นเวลากว่า 20 ปี ที่ผ่านมาได้ผลิตบัณฑิตศิลปศาสตรบัณฑิตออกไปรับใช้สังคมกว่าหลายรุ่นตามความมุ่งมั่น คือ ผลิตบัณฑิตตามพันธกิจให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่สาขาวิชานิเทศศาสตร์ได้กำหนดเอาไว้ ออกสู่สังคมและท้องถิ่นภายในปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันสาขาวิชานิเทศศาสตร์ได้นำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรปรับปรุงใหม่มาใช้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยได้เริ่มใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2548

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ว่าเมื่อมีการนำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต มาใช้แล้ว ผู้เรียนได้รับประสิทธิภาพจากการเรียนรู้อะไรบ้าง และมีองค์ประกอบใดบ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อที่จะได้ทราบแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบของหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต ต่อไป

2. โจทย์และคำถามการวิจัย

2.1 โจทย์วิจัย

หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต มีผลต่อประสิทธิภาพของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่อย่างไร

2.2 คำถามวิจัย

1. ผู้เรียนได้รับประสิทธิภาพหลังจากผ่านหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต มากน้อยเพียงไร
2. องค์ประกอบใดบ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จะมีวิธีการจัดการ ปรับปรุง และพัฒนาองค์ประกอบของหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต อย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสิทธิภาพจากการเรียน หรือตรงกับความคาดหวังหรือเป็นไปตามความต้องการ

3. เป้าหมายและวัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เป้าหมายการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของผู้เรียนหลังจากผ่านหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต
2. เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบของหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต

4. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพของผู้เรียนหลังจากผ่านหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต
2. ได้ทราบถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. ได้ทราบแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบของหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของผู้เรียนหลังจากผ่านหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

5.3 ขอบเขตด้านเวลา

การทำวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลา ตั้งแต่เดือน เดือน สิงหาคม 2551 ถึง เดือน กรกฎาคม 2552 รวมระยะเวลา 12 เดือน

5.4 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยในกลุ่มบุคลากรเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติ (รหัส 48) จำนวน 4 หมู่เรียน โดยแบ่งเป็น แขนงวิชาการ โฆษณา 29 คน แขนงวิชาวารสารศาสตร์ 32 คน แขนงวิชาสาขาการสื่อสารมวลชน 44 คน และแขนงวิชาการประชาสัมพันธ์ 32 คน รวมทั้งสิ้น 137 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2551)

6. นิยามศัพท์

หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต หมายถึง หลักสูตรการเรียนการสอนที่จัดสอนในระดับปริญญาตรี 4 ปี สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยเริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 แขนงวิชา ได้แก่ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารมวลชน และวารสารศาสตร์

ประสิทธิภาพของผู้เรียน หมายถึง การที่นักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ที่ทางสาขาวิชานิเทศศาสตร์ได้กำหนดเอาไว้ อัน ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน

ทางนิเทศศาสตร์ ความตระหนักในด้านนิเทศศาสตร์ ทักษะในการใช้กระบวนการทางนิเทศศาสตร์ เจตคติทางนิเทศศาสตร์

ความรู้พื้นฐานทางนิเทศศาสตร์ หมายถึง ความรู้เบื้องต้นทางด้านหลักนิเทศศาสตร์ และ หลักการสื่อสารมวลชน

ความตระหนักในด้านนิเทศศาสตร์ หมายถึง การรับรู้ปัญหาและพัฒนาความสามารถในการรับรู้ แยกแยะปัญหา พร้อมทั้งจะเข้าร่วมในการจัดการปัญหาทางด้านนิเทศศาสตร์ และพร้อมที่จะแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา

ทักษะในการใช้กระบวนการทางนิเทศศาสตร์ หมายถึง การมีทักษะในการใช้กระบวนการทางนิเทศศาสตร์ ตลอดจนกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล กระบวนการสื่อสารมวลชน โดยสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีการสื่อสารทางด้านนิเทศศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนทักษะในการจัดการทางด้านนิเทศศาสตร์

เจตคติทางนิเทศศาสตร์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจทางด้านการใช้ข้อมูลข่าวสารและกระบวนการทางวิชา การสร้างสรรค์ผลงานโดยมีความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นคุณค่าของนิเทศศาสตร์ต่อการดำเนินชีวิต ตลอดจนมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเกี่ยวกับนิเทศศาสตร์

องค์ประกอบที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้เรียน หมายถึง ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน อันได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมของชุมชน

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรนิเทศศาสตร์บัณฑิต สำหรับผู้เรียน โดยการจัดระบบโครงสร้างของการเรียนการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งสามารถยกระดับความคิดจิตสำนึกของผู้เรียนได้

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดการงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรนิเทศศาสตร์บัณฑิต สำหรับผู้เรียน และผู้สอนของสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อันประกอบไปด้วย การบริหารและจัดการหลักสูตร การใช้สื่อและแหล่งวิทยาการที่เหมาะสม การวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมในแต่ละรายวิชาของอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การแสดงออกของคนในชุมชน บุคคลภายนอก ในลักษณะของการสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ การลงทุนทรัพยากร รวมถึงการเป็นวิทยากรหรืออำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนและสาขาวิชานิติศาสตร์

